

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Enarratio Epistolæ Prioris Ad Timothevm, Et Dvorvm
Capitum secundæ**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 3167

Capvt V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36308

CAPVT V.

Hucusque plurima de doctrina dicta sunt, hic addit admonitiones particulares aliquot de negocijs forensibus & œconomicis, Et insigne testimonium est, quod Deo placeant officia debita cognatis. *Discant, inquit, propriam domum amanter tractare, & reddere uicem maioribus, hoc enim honestum & Deo acceptum est.* Eandem sententiam exaggerat postea dicens: *Si quis suos & maxime domesticos non curat, fidem abnegauit & est infideli deterior.* Hæc amplificatio diligenter consideranda est. Significat autem σοφία esse uirtutes à Deo conditas in natura, quæ ut ceteræ uirtutes in renatis necessariae sunt & Deo placent. Si quis igitur contra has uirtutes facit, ut si quis odit aut petulanter ledit parentes aut coniugem, aut natos, aut fratres, aut benefactores, is effundit spiritum sanctum, iuxta illa dicta 1. Ioan: 3. *Qui non diligit fratrem manet in morte.* Item ibidem, *Qui facit peccata*

tum

I. EPISTOLA AD

tum ex Diabolo est. Item 1. Timoth: 1. Militia bonam militiam, retinens fidem & bonam conscientiam, Habent autem hi cuculi uidelicet & sopyoi magna uulnera conscientia.

Hæc breuiter hoc loco monuimus, ut considerent studiosi totam doctrinam de naturali sopyi, quæ quidem & commonefatrix est de amore æterni patris erga filium, & erga nos, & de amore filij erga naturam humanam quam assumpsit, & erga nos fratres. Hæc arcana & miranda opera Dei nunc procul aspiciamus, Sed in uita æterna propius cognoscemus.

Vidua eligatur &c.

A pud templum Ierosolymæ fuerunt mulieres, quæ seruibant coquendo, lauando, sarcinendis uestibus, medicatione, Leuitis, & pauperibus. Hunc morem Apostoli imitati transfulerunt & ad Ecclesiam, iusserunt eligi grandes natu matronas, quæ ægrotis aut peregrinis seruirent, Et hæc mercedes habebant ex Eleemosynis quas Ecclesia tunc liberaliter conferebat. De hoc more loquitur Paulus, non de uotis Monasticis, ac cætera perspicua sunt.

Sed de uotis Monasticis hoc loco ualde uociferantur aduersarij, quia Paulus uideatur dicitur rærare contrahentes coniugia post uotum, cum

Dicitur

Damnationem habentes, quia primam fidem irritam fecerunt. Etsi autem multe firmæ responsiones sunt, tamen hanc præcipuè teneamus. Etiam si tunc consuetudo fuisset faciendi uota, quod non dicit Paulus, tamen ea uota dissimilima fuissent uotis Monasticis, quæ sine ulla dubitatione sunt idolatrica.

Tenenda est igitur regula uera & immota, Vota quæ obligant ad cultus idolorum aut ad alia peccata facienda certissimum est irrita esse, ut si quis obligasset se sacrificaturum Iunoni ad impetrandas diuitias, Quia manifesta est uox primi mandati Exod: 20. Non habebis Deos alienos. Item 1. Corinth: 11. Fugite Idola.

Talia sunt autem uota Monastica iam multis seculis, Primum opiniones impiæ sunt, ac furores potius, fingere ritus Monasticos mereri remissionem peccatorum, esse iusticiam, esse cultus Dei, esse perfectionem Euangelicam. Secundo manifesta Idola sunt oblatio pro uiuis & mortuis in Missa, item inuocatio hominum mortuorum, & aliæ multe superstitiones, quæ usitatae sunt in Monasterijs.

Nequaquam igitur detorquendum est Pauli dictum ad uota Monastica horum recentium temporum, in quibus multa manifesta Idola sunt.

Nec

I. EPISTOLA AD

Nec prima fides significat uotum coelibatus, sed aut fidem qua promiserant fidelitatem in seruiendo, aut fidem Christianam, qua omnes articulos fidei amplectebantur. Nam hanc quoque aliaque curiose & salaces mulieres abiciebant, quae nactae talia officia magis uagabantur, Et cum multis ueniebant in colloquia, & quia habebant mercedes aliunde, uictitabant largius & indulgebant uoluptatibus.

Non igitur damnat Paulus nuptias, sed damnat uel ipsam fidei desertionem, uel alia peccata quae salacitatem & curiositatem sequebantur. Vsus est Paulus uerbis significantibus $\sigma\pi\alpha\rho\alpha$ $\lambda\omega\sigma\alpha$, id est, delicijs affluens & lasciuiam indulgens, Hec inquit, uiuens mortua est, scilicet propter lasciuiam, $\omega\tau\alpha\omicron\omega$ apud Aristophanem significat prodigaliter profundo, inde $\omega\tau\alpha\omicron\delta\alpha\tau$ profusiones & deliciae, ut Suidas citat dictum, Nunc saltant mures fruentes delitijs carne scilicet.

Sunt autem uirtutes uicinae frugalitas, temperantia & continentia, Vt in apibus simul haec tres uirtutes imprimis conspicuae sunt, Sunt autem & per sese res bonae, & Deo gratae, & sunt nutrices aliarum maiorum uirtutum, sapientiae, iusticiae, fortitudinis. Sunt & uicia uicina prodigalitas intemperantia & incontinentia, & in mulieribus

mulieribus hæc deformitas conspectior est, quia mulieris officium est in œconomia res partas fideliter custodire, & ad necessarios usus arte electas parce promere. De intemperantia dicitur, Quid enim Venus ebria curat.

Existimo autem Paulum ad descriptiones aliquas tunc notas allusisse, quia uerba illustria Comœdiarum sumit, Nam & sequens uerbum insigne est, cum saginatae sunt ex ipsis eleemosynis cōtra CHRISTVM, Verbum *συνίειν* est helluari, ingluuie onerari, ut apud Athenicum, Helluatus sum absumpto cibo quatuor elephantorum, Et in Apocalypsi capite 18. Reges qui cum ea scortati & helluati sunt.

Sunt & alia uerba hinc insignia quorum pondera lector si obseruabit, intelliget Paulum sapienter significare quæ sint propriae matronarum uirtutes, & quæ sint contraria uicia. Hæc considerare utile est, & fugienda Sophistica, quæ maliciôsè & stultè detorquet Paulum ad stabilendas impias & fatuas superstitiones Monasteriorum. Expressè inquit Paulus, Volo iuniores nubere, esse matres & nutrices familiarum. Hic aptè recenset præcipua officia sexus mulieris, de quibus & supra dictum est

est

I. EPISTOLA AD

est in sententia, Saluabitur mulier per filiorum generationem. Nec addo longiorem enarrationem: extant enim multa economica scripta, quae & nosse & sequi multos oportebat.

Duplici honore digni ducantur.

Id est uictu, & reuerentia. Hec cur discernat considerandum est, Ac primum debere uictum docentibus manifestum est, iuxta praeceptum Domini Lucae 10. Dignus est operarius mercede, hic Paulus accommodat dictum in Lege Deut: 25.

Non ligabis os boui trituranti, quod ritus imago fuit significans, ut mercedes debent laborantibus soluantur, sicut expresse praecipit Lex Leuit: 19. Non retineas mercedem operarii apud te in crastinum.

Ac pertinet haec cura ad gubernatores, & Pastores Ecclesiarum, & ceteris qui seruiant studijs Ecclesiae docendo, & discendo, de publico auxilium feratur, sicut in Esaia capite 49. & sic dicitur: Reges erunt nutritores tui, et reginae matres.

Altera pars est reuerentia cuius multi gradus, Primus & maximè necessarius est obedientia in his quae ad ministerium Euangelij pertinent, iuxta haec dicta Lucae 10. Qui uos audit, me audit, Qui uos spernit me spernit. Item Hebraei

Hebræos capite 13. Obedite et subditi estote præpositis uestris.

Etsi enim hæc dicta non constituunt regna Pastoribus extra Euangelium, tamen affirmant deberi pastoribus obedientiam in his quæ sunt propria ministerij Euangelici, Nec spernenda sunt hæc sæuerissima præcepta.

Deinde accedant ad externam obedientiam & alij gradus in mente, Bona opinio de toto ministerio & de ipsis pastoribus, & beneuolentia erga eos, Quia sine his interioribus uirtutibus externa obedientia est hypocrisis, non sit contemptus in animis, non sit odium sicut Paulus inquit 1. Corinth. 4. Apostolos in odio esse tanquam καθάρματα.

Etsi autem semper multi fuerunt, sunt et erunt de ministerio irreuerenter sentientes, Tamen saniores intelligant eius dignitatem. Est autem dignitas ipsa rei bonitas, quæ in causa efficiente & finali conspicitur, Causa efficiens & conseruans ministerij Euangelici, est ipse Deus immensa bonitate uoce Euangelij colligens æternam Ecclesiam, & genus humanum auulsum ab ipso rursus sibi copulans. Qui quidem præcipit audiri ac uenerari ministerium, ut supra dictum est.

Causa finalis est quod hac uoce Deus uerissime est efficax, remittit peccata credentibus, dat

L cis

I. EPISTOLA AD

eis Spiritum sanctum, & facit heredes uite eter-
ne. Hæc summa beneficia impertit per uocem
Euangelij sonantem etiam per miserrimos homi-
nes, sicut inquit Dominus Ioan: 20. Sicut pater
meus misit me, sic ego mitto uos, id est, certissi-
mum est me efficacem fore per uos, sicut pater
per me fuit efficax, ut resuscitatio ex morte osten-
dit, ita & Paulus inquit Roman: 1. Euangelium
est potentia Dei ad salutem omni credenti. Item,
2 Corinth: 3. Euangelium est ministerium Spiritus.

Hæc dicta erant magis perspicua cum in ue-
ris consolationibus discemus uera exercitia fidei,
& sustentabimus nos cogitatione promissionum.
Hunc usum ministerij abijciunt Enthusiasta, quales
sunt Anabaptista, Stenckfeldius & similes,
qui querunt illuminationes & raptus extra Eu-
angelium. Sed in ueris doloribus & uera con-
solatione discimus Deum efficacem esse cogita-
one Euangelij, ut Paulus inquit Roman: 10. Fides
ex auditu est. Item, Rom: 5. Iustificati fide pacem
habemus.

Simul igitur Deo gratias agamus pro
promissione, pro efficacia per Euangelium, pro
constitutione, conseruatione, & instauratione
ministerij Euangelici, pro collectione Ecclesie per
Euangelium & Spiritum sanctum, pro donatione
iustitiae

injusticie & vite aternæ, pro mitigatione pœnarum presentium, pro remissione pœnæ aternæ. Hæc tanta bona agnoscamus, & celebremus, præstemus etiam benevolentiam debitam ijs, quorum labor in hoc ministerio pio seruit Ecclesiæ.

Sine præiudicio &c.

Ordinat forensia quedam, quæ cum & natura nota & in Lege Dei expressa sunt, & in iure usitato repetuntur, non sunt obscura. Iuniores uocabula discant intelligere. Præiudicium significat statuere re nondum ordine cognita, siue id fiat affectu, siue persuasione propriæ sapientiæ. Ita Deutero. 16. expressè mandatum est, Audite illos, & quod iustum est iudicate. Et nota sunt dicta μήδε δίνω δικάσας πρίν ἀμφοῖν μῦτον ἀκρόσῃς. Item, δὲ ἀμφοῖν ὁμοίως ἀκροᾶσθαι.

Et quia sæpe corrumpuntur iudicia affectibus, ideo addit: Nihil facias secundum inclinationem, id est, non discedas à regula iusticiæ ullo priuato affectu. Sic potest accidere uel superbia, cum non uult quisquam cedere alienæ sententiæ, etiamsi uoluntas erga partes æqualis est, uel cum uoluntas non æqualis est erga partes, id nominatur προσωποληψία. Species igitur plu-

I. EPISTOLA AD

res coniunguntur Deuteronom: 16. Non decli-
nes in alteram partem, non accipias personam,
Et ex eo sumpsit Paulus uerbum inclinationem,
quo hic et προσωποληψία comprehendit, quæ
est esse inæqualem erga æquales, & æqualem er-
ga inæquales.

Vult enim Deus intelligi, iusticiam esse æqua-
litatem erga æquales, quæ quidem habet norma-
mentem diuinam, quæ diligit similia suæ uolun-
tati, & reijcit dissimilia suæ uoluntati. Ita ius-
tus Rex seruat omnes iustos, & punit omnes
iniustos. Dicitur autem acceptio personæ, cum
aliqua species seu umbra extra causam am-
fertur regule iusticiæ, ut cum parcit iudex
adultero, quia est nobilis, iuxta illud:

Dat ueniam coruis, uexat censura columba.

Est igitur acceptio personarum iniusta, quæ
discedit à regula iusticiæ, & efficit inæquali-
tatem.

Hæc tota commonefactio diligenter confide-
randa est, ut uocabulum expendatur, & hæc di-
cissima consolatio sæpe repetita in scripturis
familiariter nota sit, quæ dicit, apud DEUTERONOMI
non esse προσωποληψία, ut Romano: 2. cap.
Actor: 10. Et Esaiæ 42. de Messia dicitur
Non accipiet personam, id est, non erit iniustus.

non erit inæqualis, Deus uerè æqualis est æqualibus. Damnat peccata in omnibus, & recipit omnes confugientes ad filium &c.

*Nemini citò manus im-
ponito &c:*

Completitur utilem doctrinam. Primum confirmat uocationem & ordinationem, quæ sit per homines in Ecclesia, quia approbat ordinationem quam Timotheus faciebat imponens manus ijs quos Ecclesia uel ipse elegerat. Est autem ingens beneficium Dei, quòd uult ab Ecclesia uocari uel eligi ministros, et per nos uerè uult esse efficax. Sicut inquit Dominus Ioan: 20. Sicut pater meus misit me, ita ego mitto uos. Et postea præcipit Tito Paulus capite 1. Constitue presbyteros.

Hoc ingens beneficium grati agnoscere debemus, & hac fide exercere ministerium, & uti ministerio, ac statuere quòd Deus uerè efficax sit uoce horum ministrorum. Ac supra copiosius dictum est de duplici uocatione ministrorum.

Altera admonitio hic comprehensa hæc est, Quòd uult fieri exploratione doctrinæ & moru, nec admitti ad ministerium inexploratos, sicut & infra præcipit 2. Timoth: 2. Commenda mi-

L 3 nisteri-

I. EPISTOLA AD

ministerium hominibus fidelibus, qui sunt idonei ad docendum. Vult ergo inspicere doctrinam & mores, et nullos admitti ad ministerium, qui non sunt mediocriter idonei.

Hic quæret aliquis, Quis gradus observandus est? Respondeo, Vtraque propositio tenenda est. Prima, Nullius eruditionem, sapientiam, & diligentiam parem esse tanto ministerio. Sicut 2. Corinth: 3. expressè dicitur, Non sumus sufficientes. Agnoscenda est igitur nostra infirmitas, & frenanda audacia, ne fiducia nostra sapientiæ doctrinam rectè traditam turbemus, nec noua dogmata, nec novos cultus fingamus. Altera propositio addenda est, Necessè est obedire mandato quod iubet seruire Ecclesiæ uocatos, Ibi requiritur ut fideles simus, ut dicitur 1. Corinth: 4.

Fidelitas autem opponitur duobus uicijs, affectatæ ignorantia, & affectatæ negligentia in ijs, quæ necessariò facienda erant. Comprehendit igitur fidelitas mediocrem eruditionem, & mediocrem diligentiam in faciendis ijs quæ necessaria sunt. Hic autem mediocris eruditione ea existimetur esse, quæ tamen fundamentum integre complectitur, id est, omnes articulos Symboli, Decalogum, discrimen LEGIS & EVANGELII, intellectum doctrinæ de iustificatione

tionem, de usu Sacramentorum, de ueris cultibus & fictitijs.

Etsi autem nemo satis intelligit hanc diuinam sapientiam, tamen de his materijs omnibus utcumq; oportet quemlibet Pastorem scire formam docendi, quæ in Ecclesijs emendatè extat, comprehensa in Catechismis.

Nam distinctionem de insufficientia & fidelitate in qualibet uocatione nosse necessarium est, ut sciamus cur necesse sit seruire, & quas res nos afferre oporteat, & unde petendum & expectandum sit auxilium, Et ut agnita infirmitate nostra nihil extra uocationem tentemus, sicut multi summi uiri lapsi sunt fiducia suæ potentia, uel iusticia, uel sapientia, uel authoritatis, ut Gedeon, Nabogodonosor, Pompeius & alij innumerabiles.

Addit autem hic Paulus regulam: **Non communices alienis peccatis.** Quæ congruit cum usitato dicto, faciens & consentiens similiter puniendus est.

Deinde congerit alia præcepta, de castitate, item de tuenda ualetudine & alia.

Sæpe autem repetitur doctrina de castitate, quam certissimum est uirtutem esse necessariam, iuxta dictum 1. Corinth: 6. Scortatores & adul-

I. EPISTOLA AD

teri non possidebunt regnum Dei. Item, Hebr. 11.
Scortatores & adulteros iudicabit Deus.

De tuenda ualitudine pertinet hæc iusticia
ad præceptum. Non occides. Semper autem ualde
de multi homines se interfecerunt, & interpe-
ciunt intemperantia, aliqui etiam immoderata
abstinentia læserunt corpora. Paulus ad Colos-
senses capite duodecimo insigni uerbo usus est, præ-
bet honorem haberi corpori. Cum enim sit
hospitium & organum Spiritus sancti, tale quida-
dam est, quod non solum fouendum est, sicut fontem
arborem aut pecus, sed etiam ita magnificien-
dum est, ut accedat opinio, quod hoc corpus sit
domicilium & organum actionum diuinarum in
omni æternitate. Et propter hæc bona, ne Deus
impediatur, reuerenter tuendum est, & ars ipsius
fabricationis magis admiranda est quam in aliis
corporibus, quia multo plura testimonia de Deo
nobis impressa sunt, uidelicet radij sapientiæ di-
uinae, noticia numerorum & ordinis, discrimina
honestorum & turpium. Hæc casu semper
alia esse impossibile est. Sed fatendum est mentem
architectatricem esse. Postremo ideo quoque
betur honos corpori, quia Deus præcipit ne læ-
datur. Hæc consideratio nos ad diligentiam in-
uitet in tuendo & regendo corpore.

Quo

*Quorundam peccata præcedunt
iudicium &c.*

Non loquitur de extremo iudicio, sed cum antea dixerit de electione & de censura morum, nunc eadem de re admonitionem addit, & loquitur de iudicio humano in gubernatione, Non diu latent inquit mores, seu boni seu mali, sed aut citò deprehenduntur ante gubernationem, aut si qua fuit simulatio, tamen in gubernatione non potest esse diuturna, sicut dicitur, ἀρχὴ ἄνδρα δεικνύσι. Hæc regula obseruetur, quia in uita necesse est cauere, ne implices te malorum hominum familiaritatibus, ut Syrach capite undecimo inquit, Non quemlibet inducas in domum tuam, quia multe sunt insidie dolose. Signa igitur uoluntatum & morum consideranda sunt, quæ multa animaduerti possunt, ut mendacia, ostentatio, obrectatio, familiaritates malorum, non soluere debita, genus studij & laborum, helluationes. De talibus iudicijs humanis hic loquitur Paulus, & uult nos uigilantes & intentos esse in dijudicandis sensibus & naturis eorum quos nobis adiungimus.